

Lærerveiledning «De unge, ukrainske stemmene»

Mål med opplegget:

Å vekke elevenes interesse for sakprosa:

- ✓ gjennom at elevene utforsker tekstene
- ✓ gjennom at elevene setter ord på sin personlige leseopplevelse
- ✓ gjennom at elevene diskuterer temaer som tas opp i teksten
- ✓ gjennom at elevene reflekterer kritisk over tekstenes påvirkningskraft og troverdighet
- ✓ gjennom at elevene bruker sakprosaetekster som inspirasjon og modell for egne tekster

Opplegget baserer seg på en dynamisk og rullerende versjon av prinsippet om IGP: Individuelt – Gruppe – Plenum. Tanken er at elevene skal jobbe på disse tre måtene i klasserommet i løpet av en økt. Slik får de tenkt, lest og eventuelt skrevet på egen hånd og diskutert og eventuelt skrevet i samråd med læringspartnere hvor lærer kan være i rommet og moderere og hjelpe. Innimellom skal lærer også få mulighet til å løfte spørsmål og elevinnspill til hele klassen, styre ordet og samle klassens tanker i større grad. Om man lar elevene tenke, lese og skrive individuelt eller i liten gruppe først og være forberedt, vil lærer kunne oppnå et større muntlig engasjement i plenum. Flere «tør» å melde seg på.

Før lesing

Klassesamtale og individuelt/gruppe

Skriv tittelen «De unge, ukrainske stemmene», gjerne på grøntavle, med kritt om tilgjengelig. La det høres litt at du setter i gang timens tema! Artikkelen er til som informasjon om, og nyansering av en stor verdenskrise for elevene, men også som en vekker, både til kamp for menneskerettigheter, respekt for suverenitetsprinsippet og empati for unge flyktninger.

Be elevene snakke seg imellom om tittelen, i læringspar eller i grupper på 3 -4 og ta utgangspunkt i spørsmål som:

- Hva er det første dere tenker på når dere hører «unge ukrainere»?
- Hva vil det si å være ung ukrainer i Norge nå, tror dere? (Lærer: Kanskje noen vet?)
- Hva vil det si å ha en stemme?

Ta en runde i plenum og hør hva de ulike gruppene tenker. Hva er likt? Hva er ulikt? Husk å oppmuntre dem til å begrunne sine påstander:

- ...fordi...
- grunnen til at jeg mener det er at...
- På bakgrunn av det jeg sa så...

I slike samtaler er det viktig at du som lærer spiller på lag med elevene og er begeistret for elevenes innspill. Gjenta med oppfølgings spørsmål «... så du sier at?» «...er det det du mener?».

Repetér og resonner sammen med elevene. Spør gjerne andre om å gjenta elevenes resonnering eller om noen vil tilføye noe, med spørsmål som «Er du enig eller uenig? Begrunn», «Hva mener du om det?», eller «Hvorfor tror du det?»

Slik kan du få elevene til å delta i videre diskusjon og oppmuntre elevene til å dele sine ideer, lytte til hverandre og eventuelt også endre sin tankegang.

Les også ingressen, underoverskrifter og studer bilder/illustrasjoner før de leser hele teksten. Slik sikrer du at de unge leserne er godt påskrudde og får et større læringsutbytte av lesingen.

Det kan også være lurt å be elevene fortelle om sine forventninger til teksten: «Hva tror du den handler om?»

Underveis

Forslag:

- Sett strek under ord dere lurer på, eller liker
- Marker et avsnitt, et sitat eller en setning du liker ekstra godt. Forbered deg på å begrunne hvorfor du liker avsnittet/setningen
- Les én del, altså det som kommer under hver underoverskrift, av gangen og skriv fem til ti nøkkelord til hver del før du går videre.
- Skriv ned, eller strek under alle ord du mener er viktige for å huske tekstens innhold mens du leser
- Les og la assosiasjonene vandre fritt mens du leser

Etter lesing

Individuelt

La elevene få tid til å samle notatene fra «underveis» i ett sammendrag med fullstendige setninger

Gruppe/læringspar

De elevene som ikke noterte noe mens de leste, kan dele sine inntrykk og tanker om teksten med en læringspartner eller en liten gruppe.

Klassesamtale

Ta utgangspunkt i elevenes notater/gruppesamtaler og gjennomfør en klassesamtale.

På generell basis anbefaler vi at litterære samtaler tar utgangspunkt i den personlige leseopplevelsen til elevene. Åpne og autentiske spørsmål – spørsmål der svaret ikke er gitt på forhånd – kan gjøre det lettere for dem å relatere litteraturen til egen hverdag og eget liv og dermed også å engasjere seg i litteraturen.

Begynn derfor gjerne med spørsmål som: «Hva handlet dette om?», «hvordan forstår dere denne teksten?», «hva slags tekst er dette?» eller «hva tenkte dere mens dere leste teksten?»

La deretter samtalen utvikle seg ved å formulere åpne og autentiske spørsmål som bygger videre på elevenes svar – da opplever elevene at leseopplevelsene deres blir hørt og tatt på alvor.

Ellers KAN følgende spørsmål inngå i diskusjonen med elevene, enten det er individuelt (I), i læringspar/grupper(G) eller i plenum (P):

- Stemte forventningene dine til teksten med inntrykket du sitter med nå, etter å ha lest hele? Hva var likt/ulikt?
- Hvorfor tror du de lærer seg norsk lynraskt?
- Hva er inntrykket ditt av Skur 44 og Oslo havn, slik den beskrives i ingressen?
- Hvis du bare ser på bildene, hvilken historie forteller de?
- Hva lager de for å skaffe ressurser til mennene som kjemper på fronten av krigen mot Russland?
- Hvorfor måtte Eva reise fra foreldrene sine? Hadde du gjort det? Hvorfor/hvorfor ikke? Snakk sammen i plenum.
- Hva er «introduksjonsprogrammet»?
- Hvorfor leser Eva så mye om andre verdenskrig?
- Hvorfor omtales tenåringene som «glemte»?
- Hva har det å si for Norge og norske skoler at det kommer så mange ukrainske elever hit på veldig kort tid?
- Hvorfor sier tenåringene at krigen «ikke startet i februar 2022»? Hva skjedde i 2014?
- Hva kan dere gjøre for at traumatiserte unge flyktninger kan få en trygg tid i Norge?
- Hva mener Eva med at hun håper at ikke nordmenn «vil ha kvikklunsjen sin for seg selv»?

Videre

Finn ut mer om andre ukrainske flyktninger, i Norge eller andre steder.

Hva tror dere denne krigen gjør med Europa på kort, og/eller lang sikt? Vil den endre noe?

Finn ut, og skriv en tekst om hvorfor Russland har invadert Ukraina. Forsøk å skille mellom bakenforliggende årsaker og utløsende årsaker.

Hvem er Vladimir Putin? Skriv en biografi. Forsøk å være objektiv og faktabasert: Oppvekst, bakgrunn, politisk ståsted, utdanning, familie, visjon.

Hvem er Volodymyr Zelenskyj? Skriv en biografi. Forsøk å være objektiv og faktabasert: Oppvekst, bakgrunn, politisk ståsted, utdanning, familie og visjon.

Er det håp for ukrainske flyktninger å vende tilbake til sitt hjemland? Hva må til for at det skal kunne skje?

Gruppearbeid: Fin beskrivende fotografier på nettet og lag to fotomontasjer til klasserommet. Én med bilder fra et krigsherjet Ukraina og én med bilder av flyktninger som det går bra med, i Norge og andre steder. Vær kildekritisk og dobbeltsjekk bildenes opphav. Hva slags følelser får de to ulike montasjene fram i deg?

Forsøk å finne likheter og ulikheter med dagens krig i Ukraina og det som skjedde ved utbruddet av andre verdenskrig. Vær kildekritisk og bruk flere kilder, både norske og utenlandske.